

Выводы. Опыт лечения термических поражений, накопленный в годы Великой Отечественной войны, стал фундаментом для создания специализированных ожоговых клиник в СССР. Аналогичные процессы происходили и за рубежом. В современной нестабильной обстановке вопросы совершенствования методов лечения ожоговых больных остаются крайне актуальными. Однако реорганизационные мероприятия конца 1990-х годов привели к ликвидации ожоговых отделений в военных госпиталях и утрате системы подготовки соответствующих кадров. В этой связи важно не только отдавать дань уважения медикам военного времени, но и задуматься: кто сможет прийти на помощь пострадавшим от ожогов и обморожений в критической ситуации сегодня?

Список литературы

1. Арьев, Т. Я. Термические поражения / Т. Я. Арьев. – Ленинград : Медицина, 1966. – 704 с.
2. Особенности оказания медицинской помощи при отморожениях в Советско-финляндской войне 1939–1940 гг. / А. А. Будко, С. Х. Кичемасов, Ю. Р. Скворцов [и др.] // Военно-медицинский журнал. – 2000. – Т. 321, № 4. – С. 73–78.

ГЕРАІНЯ ЛІДСКАГА ПАРТЫЗАНСКАГА РУХУ КЛАЎДЗІЯ КАМАРОВА

Марцэвіч А.В.

Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Янкі Купалы
г. Гродна, Рэспубліка Беларусь

Навуковы кіраўнік – канд. філал. наук, доц. Ляскевіч С.Г.

Актуальнасць. 2026 год у Рэспубліцы Беларусь абвешчаны годам беларускай жанчыны, і гэта актуалізуе нашу ўвагу да лёсаў тых жанчын, якія сталі не проста сведкамі, а актыўнымі ўдзельніцамі найвялікшых гістарычных выпрабаванняў. Вялікая Айчынная вайна змяніла традыцыйныя сацыяльныя ролі, паставіўшы жанчын побач з мужчынамі ў барацьбе за Радзіму. Асэнсаванне вытокаў іх сілы, адданасці і мужнасці з’яўляецца важным не толькі для разумення подзвіга жанчыны, але і выхавання моладзі адданымі патрыётамі свайго краю. Адным з яркіх увасабленняў гэтага подзвігу з’яўляецца постаць гераіні-партызанкі К. Камаровай, імя якой увекавечана ў назве вуліцы вёсцы Дакудава Лідскага раёна.

Мэта. Мэтай артыкула з’яўляецца даследаванне баявога шляху партызанкі Клары Камаровай па архіўных дакументах народнага музея «Вытокі» Ёдкаўскай сярэдняй школы Лідскага раёна. Гэта даследаванне – наш унёсак у захаванне гістарычнай памяці пра падзеі Вялікай Айчыннай вайны на Лідчыне.

Метады даследавання. Архіўныя дакументы народнага музея «Вытокі» Ёдкаўскай сярэдняй школы Лідскага раёна 1980-х гадоў змяшчаюць успаміны людзей, якія асабіста ведалі Клаву Камарову (яе сяброў і таварышаў па партызанскай барацьбе, цёткі Кацярыны Калугінай), матэрыялы па гісторыі дзейнасці партызанскага атрада «Іскра», спіс іскраўцаў, якія загінулі ў час Вялікай Айчыннай вайны. У нашым даследаванні мы выкарыстоўвалі пошукавы метады праз знаходжанне патрэбнай інфармацыі ў газетах [1] і інтэрнэт-крыніцах [2], была праведзена сістэматызацыя, аналіз і параўнанне сабранай інфармацыі.

Вынікі і іх абмеркаванне. Клава Камарова нарадзілася ў Сібіры, каля Новасібірска, у 1921 годзе. Яна лічылася адной з лепшых курсантак у кавалерыйскай школе. 13 кастрычніка 1941 года дабравольцам адправілася ваяваць з фашыстамі. Трапіўшы у палон, першапачаткова знаходзілася ў лагера Рослаўль Смаленскай вобласці, затым зімой 1942 года групу каля 80 чалавек ваеннапалонных перавезлі на працу ў Лідскі шпіталь. Менавіта там утварылася падпольная арганізацыя на ініцыятыве Мікалая Вароніна, Валянціны Епанешнікавай і Гургена Марціросавы. Гурген Амірханавіч Марціросаў, які пасля вайны выкладаў у Гродзенскім дзяржаўным універсітэце філасофію, успамінаў, што медыкаменты даставала «жаночая» палова падпольшчыкаў, і дзяўчаты вельмі ўдала рабілі сваю справу. Групе ўдавалася на працягу цэлага года перадаваць праз сувязных медыкаменты, спірт і нават зброю партызанам. Калі ворагі патрапілі на след змагароў, быў арганізаваны пабег больш за 60 чалавек на дзвюх нямецкіх машынах са зброяй і боепрыпасамі ў партызанскую брыгаду імя Кірава. Частка групы трапіла ў атрад «Балтыец», другая разам з К. Камаровай – у атрад «Іскра». У партызанскім атрадзе Клава Камарова служыла ў коннай разведцы, прыходзілася дзень і ноч працосваць дарогі і населеныя пункты, праяўляць пільнасць і гераізм. Так, аднойчы восенню ёй наперарэз кінулася з вёскі Боркі ўсхваляваная жанчына, якая патлумачыла, што ў вёсцы немцы ў амбары зачынілі моладзь, каб спаліць. Гітлераўцы не чакалі, што пасярод белага дня да амбара пад'едзе жанчына з аўтаматам, і калі апамяталіся, то вызваленыя Клавай людзі ўцяклі. Паводле дакументаў школьнага музея «Вытокі», лічылася, што Клава Камарова была забіта белапольскай бандай каля Борак, калі на пачатку 1944 года з двума разведчыкамі накіравалася на чарговае заданне, там пахавана, а ў 1967 годзе астанкі разведчыцы былі перанесены на помнік у вёсцы Дакудава. Аднак у тлумачальным слоўніку белапаліякі – польскія легіёны, якія ў 1918 г. выступілі супраць Савецкай улады на тэрыторыі Беларусі, а таксама ўзброеныя сілы буржуазна-памешчыцкай Польшчы ў вайне супраць Савецкай Расіі ў 1919–1920 г. У лютаўскім нумары газеты «Змена» ад 1959 года, дзе падрабязна апісвалася дзейнасць падпольнай арганізацыі, знаходзім іншы факт: вясной 1944 года нямецка-фашысцкімі захопнікамі была забіта Маша Кастраміна, а Клава

Камарова загінула пры вызваленні Варшавы [3]. Яе баявая сяброўка Аня Назіна праз 40 гадоў пасля Вялікай Айчыннай вайны пабывала ў вёсцы Дакудава, сустрэлася з мясцовымі жыхарамі, выявіла несупадзенні, звязаныя з тым, кім была забіта Клава Камарова. Безумоўна, чалавечая памяць недасканалая, многія падзеі і асобы сціраюцца ў ёй з цягам часу, аднак, падаецца, тэрмінам белапалякі ў народзе маглі называць тых палякаў, якія служылі ў Арміі Краёвай, пра дзейнасць якой супраць савецкіх войск не было агульнапрынята гаварыць у савецкай гісторыяграфіі з прычын паліткарэктнасці, паколькі Польшча ўваходзіла ў сацыялістычны блок. Сапраўды, на Лідчыне, на дакудаўскай зямлі, супраць партызанскага атрада «Іскра» дзейнічаў IV батальён 77 палка Арміі Краёвай, так званая банда Рагнера, што налічвала каля 300 чалавек і праводзіла дыверсійныя акты ў тыле Чырвонай Арміі.

Вывады. Такім чынам, даследаванне гісторыі назвы вуліцы Камаровай у вёсцы Дакудава Лідскага раёна дазволіла пазнаёміцца з баявым шляхам партызанкі Клавы Камаровай і сістэматызаваць факты яе біяграфіі, пашырыць веды пра партызанскае мінулае роднага краю.

Спіс літаратуры

1. Макарэвіч, Н. Непакораныя / Н. Макарэвіч // Уперад. – 1984. – 7 ліпеня. – С. 5.
2. Ампилов, В. Герои лидского подполья / В. Ампилов // Смена. – URL: <https://smena-online.ru/stories/geroi-lidskogo-podpolya/page/4> (дата обращения: 26.02.2026).
3. Русецкая, Г. Мы помнім цябе, Клава / Г. Русецкая // Уперад. – 1985. – 18 студзеня. – С. 4.

ВКЛАД А. А. ВИШНЕВСКОГО И А. В. ВИШНЕВСКОГО В РАЗВИТИЕ АНЕСТЕЗИОЛОГИИ В ГОДЫ ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЫ

Матеушев А.А.

Гродненский государственный медицинский университет

г. Гродно, Республика Беларусь

Научный руководитель – подполковник м/с Князев И.Н.

Актуальность. Принципы Вишневского интегрированы в сегодняшние практики: по данным ВОЗ, местная анестезия снижает осложнения на 30–50 % в сравнении с общей, именно поэтому в условиях современных вооруженных конфликтов и чрезвычайных ситуаций (например, локальных войн, природных катастроф) опыт военной анестезиологии остается востребованным для разработки протоколов экстренной помощи.